

A koronavírus-járvány hatása a hazai fizetési szokásokra – 2. rész

Deák Vivien – Takács Kristóf – Varga Lóránt:

A koronavírus-járvány hatása az elektronikus pénzforgalom változására 2020. január-június folyamán

A koronavírus-járvány 2020-ban jelentős gazdasági és társadalmi turbulenciát idézett elő, amely a fizetési szokásokat is erőteljesen érintette. Ezért a Magyar Nemzeti Bank átfogó elemzést tesz közzé a hazai fizetési forgalomról, amelynek célja, hogy bemutassa a koronavírus-járvány és az ahhoz kapcsolódó intézkedések hatásait mind a készpénzes, mind pedig az elektronikus fizetések vonatkozásában. A kétrészes cikksorozat [első részében](#) a készpénzforgalom 2020. január és augusztus között tapasztalt alakulását mutatta be a jegybank, ebben a tanulmányban pedig a járvány elektronikus pénzforgalomra gyakorolt hatásait elemezzük 2020 első félévében.

A koronavírus-járvány hatására 2020 első félévében a legtöbb fizetési mód forgalmában visszaesés történt. Az utazásokkal kapcsolatos általános óvatosság és a bevezetett korlátozások miatt a legnagyobb csökkenés a határon átnyúló, fizikai kereskedői helyzetekben lebonyolított fizetések és a külföldi kibocsátású kártyákkal belföldön lebonyolított tranzakciók tekintetében látszódott. Ezzel szemben az online kártyás fizetések száma és értéke is kiugró mértékű növekedést mutatott ebben az időszakban. A kártya-típusokat tekintve a hazai kibocsátású hitelkártyákkal lebonyolított tranzakciók sokkal nagyobb mértékben estek vissza, mint a csak nagyon mérsékelt csökkenést mutató betéti kártyás fizetések. Az elektronikus fizetések egy része az 5 ezer forint alatti sávból átcsoportosult a nagyobb értékű sávokba, a fogyasztói kosarak átlagos értékének növekedése miatt. A PIN kód nélküli érintéses fizetés limitjének 15 ezer forintra emelése következtében a kártyás tranzakciók 91 százaléka esetében lehetett fizikai kapcsolat nélkül fizetni.

A készpénzes fizetések jelentősebb és a kártyás vásárlások mérsékeltebb visszaesése következtében az elektronikus tranzakciók számának és értékének aránya is számottevően emelkedett az online pénztárgépeken regisztrált fizetéseken belül 2020 első félévében. Elmondható tehát, hogy az elektronikus fizetésre való igényt felerősítette a járványügyi helyzet, az azonban csak hosszabb távon állapítható majd meg, hogy a felgyorsult növekedés mekkora része lesz tartós. Az arány további emelkedését támogathatja ugyanakkor az elektronikus fizetések kötelező elfogadásának 2021. január 1-jei bevezetése a kiskereskedelemben, illetve az azonnali fizetésre épülő kényelmes, gyors és olcsó fizetési megoldások nagyobb számban történő piaci megjelenése és elterjedése.

1. BEVEZETÉS

Tanulmányunkban a koronavírus-járvány elektronikus pénzforgalomra gyakorolt hatásait elemezzük. Ehhez a 2020 első félévére vonatkozó, a hazai bankok adatszolgáltatásaiból származó adatokat, a hazai fizetési rendszerek tranzakciós adatait és a NAV nyugtaintérmációt tartalmazó online pénztárgép adatbázisát használtuk fel. A banki adatszolgáltatás a hazai kibocsátású fizetési

kártyákkal lebonyolított tranzakciókat különböző megbontásban mutatja be, például annak helye (fizikai elfogadóhelyen történő/online vásárlás, illetve külföldi/belföldi tranzakció) vagy a kártya típusa szerint. Továbbá a hazai fizetési kártya-elfogadó hálózatban lebonyolított tranzakciók alapján a hazai és külföldi kibocsátású kártyák Magyarországon lebonyolított tranzakcióit is külön lehet vizsgálni. Az online pénztárgépek nyugtaszintű tranzakcióiból a Magyarországon online pénztárgép használatára kötelezett kereskedőknél lebonyolított tranzakciós célú kártya és készpénzhasználat arányát lehet vizsgálni különböző területi- vagy érték kategóriák szerinti megbontásban.

A második fejezetben az elektronikus fizetési forgalom alakulásának főbb változásait mutatjuk be aggregált szinten, majd a harmadik fejezetben a banki adatszolgáltatások alapján részletesebb megbontásokban elemezzük a vírus 2020. első félévi hullámának időszaka alatti változásokat. Ezt követően a negyedik fejezetben az online pénztárgép használatára kötelezett kereskedők és szolgáltatók nyugtaintérmációi alapján a kártya és készpénz arányának alakulását szemléltetjük különböző – havi, területi, illetve érték alapú – megbontásokban.

2. AZ ELEKTRONIKUS FIZETÉSI MÓDOK FORGALMÁNAK VÁLTOZÁSA

2.1. Kártyás fizetések

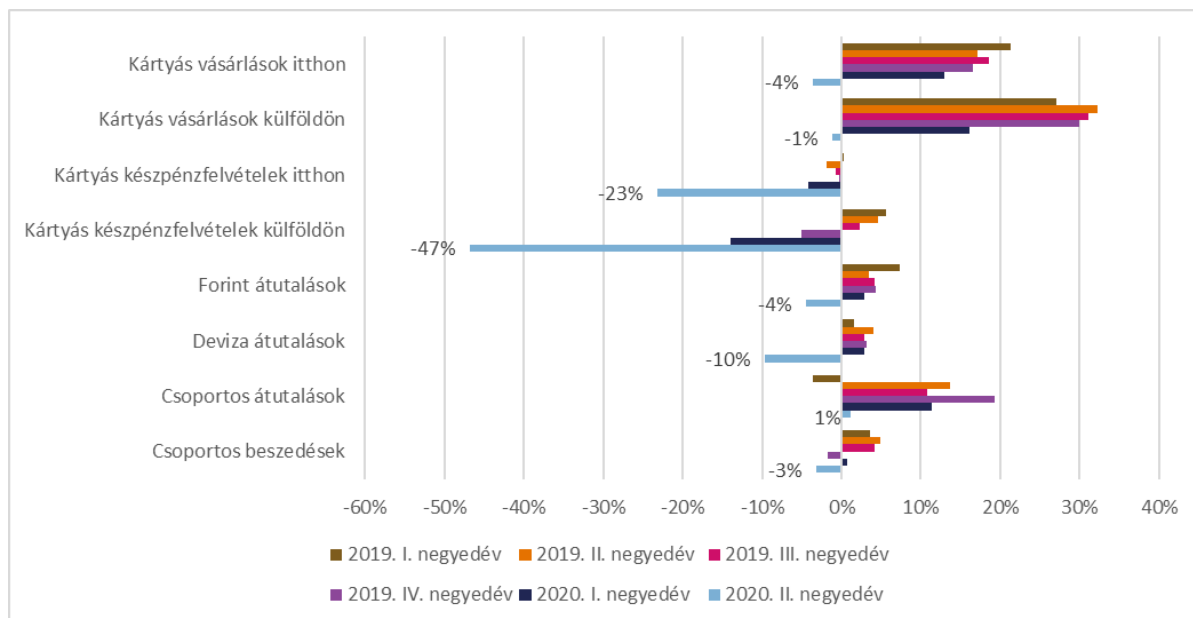
A koronavírus-járvány elhúzódásának hatására jelentős visszaesés történt a legtöbb fizetési mód forgalmában a fogyasztók óvatossági megfontolásaira és a gazdasági folyamatok lassulására visszavezethetően. Ennek keretében a készpénzes fizetések jelentős csökkenése mellett a hazai kibocsátású fizetési kártyákkal lebonyolított vásárlási forgalom korábbi dinamikus bővülése is megtorpant. Míg a lebonyolított tranzakciók értékének éves változása 2020 első negyedében még elérte az előző évre is jellemző 23 százalékos értéket, addig a második negyedében már csak jóval alacsonyabb, 9 százalékos növekedés volt megfigyelhető. A vásárlások számát tekintve a 2019-re jellemző 20 százalék körüli éves növekedés már 2020 első negyedében is 13 százalékra mérséklődött, majd a második negyedében 3 százalékot csökkent a tranzakciók száma 2019 azonos időszakához képest. Mindezek eredményeként 2020 második negyedében a hazai kártyákkal összesen 236 millió vásárlási tranzakciót bonyolítottak az ügyfelek 2 018 milliárd forint összértékben.

Az összes vásárlás számán belül a hazai kártyás tranzakciók számának, a külföldi kártyás tranzakciók számának és a külföldi tranzakciók értékének a korábbi növekedési üteme is mérséklődött 2020 első negyedében (1. ábra), a hazai vásárlások értékének növekedési üteme viszont ekkor még kismértékben meghaladta a 2019 hasonló időszakában mért értéket. A második negyedében aztán már a belföldi vásárlások értékének növekedési üteme is mérséklődött, igaz, még így is elérte a 12 százalékot. A többi esetben viszont már csökkenés volt tapasztalható: a hazai kibocsátású fizetési kártyákkal itthon lebonyolított vásárlások darabszáma 4 százalékot, a határon átnyúló fizikai és online vásárlások száma 1, értéke pedig 11 százalékot esett vissza a második negyedében az előző év azonos időszakához képest.

Az éves változásban eddig enyhén csökkenő trendet mutató, hazai kibocsátású fizetési kártyákkal lebonyolított készpénzfelvételek tekintetében drasztikus visszaesés történt 2020 második negyedében. A belföldi készpénzfelvételek száma 23 százalékkal, a felvett készpénz értéke pedig 13

százalékkal csökkent 2019 második negyedévéhez képest. A külföldi készpénzfelvételi tranzakciók esetében pedig rendre 47, illetve 37 százalékos volt a visszaesés.

1. ábra: Elektronikus tranzakciók darabszámának változása 2019-ben és 2020 első félévében a megelőző év azonos időszakához képest

2.2. Átutalások és csoportos fizetési műveletek

A magyarországi pénzforgalmi szolgáltatóknál indított átutalásokon belül 2020 második negyedévében a forintátutalások száma 4 százalékkal, míg értéke 3 százalékkal csökkent az előző év azonos időszakához képest, ami a 2019 második negyedévben megfigyelt rendre 4 százalékos növekedéshez és 2 százalékos csökkenéshez képest nem mondható drasztikusnak. A deviza átutalások esetében a tranzakciószámok 10 százalékos csökkenése ellenére értékben 21 százalékos növekedés figyelhető meg, ami a 2019 második negyedéves 4 százalékos csökkenés után jelentős emelkedés.

A forint átutalási forgalom visszaesése a napközbeni és az azonnali fizetési rendszereket érintette a legjobban. Ezeknek a rendszereknek a forgalmán belül a kis összegű (0-50 ezer forint közötti) átutalások száma ugyanakkor nagyobb mértékben meghaladta a 2019-es értéket, márciusban például 13 százalékkal, ami áprilisban további 4 százalékkal növekedett, miközben a többi értéksávban áprilisban már 2-8 százalékos csökkenés volt megfigyelhető. Ez arra utalhat, hogy részben a pandémiás helyzet következtében a korábbi kis értékű készpénzes tranzakciók egy része átcsatornázódhatott a 2020. március elején indult azonnali fizetési rendszerbe.

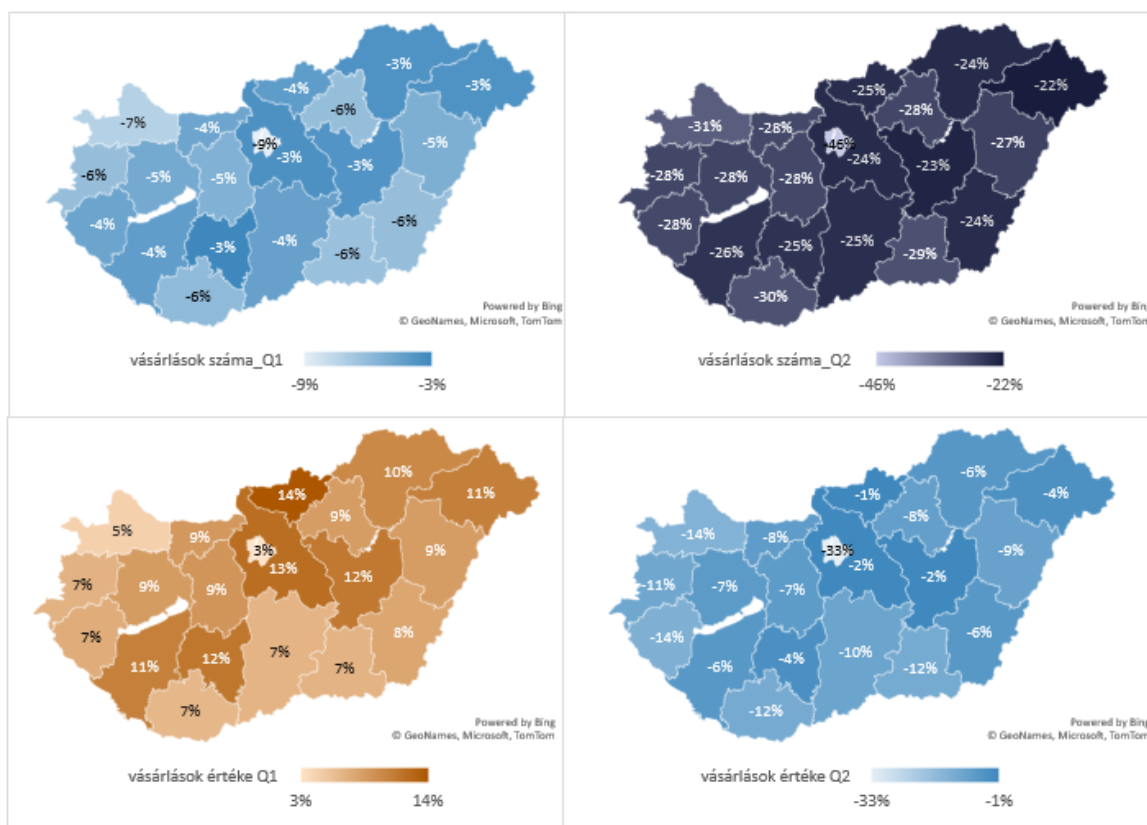
A csoportos tételek főleg bérfizetésekből, hiteltörlesztésekből, számlafizetésekből és egyéb rendszeres átutalásból állnak, így ezek a tranzakciók tartalmazzák a vállalatok által kifizetett, illetve a vállalatok felé küldött tranzakciók egy jelentős részét. A csoportos átutalásoknál mind darabszám, mind érték tekintetében növekedést láthattunk, ennek mértéke rendre 1, illetve 10 százalék volt. Ez a 2019 második negyedévi 14 százalékos tranzakciószám növekedéshez képest jóval alacsonyabb, de érték tekintetében a növekedés üteme nem változott. A csoportos beszedések száma és értéke a csoportos átutalásokkal ellentétben 3, illetve 9 százalékkal csökkent 2020 második

negyedében, míg egy évvel korábban még 5, illetve 9 százalékos növekedés jellemezte ezt a tranzakciótípust.

2.3. Online pénztárgépek fizetési forgalma

Az online pénztárgépeken és az automatákon regisztrált vásárlások száma és értéke jelentősen visszaesett a vírus időszaka alatt. Miközben az első negyedévben a vásárlások darabszáma már 6 százalékkal csökkent, az értéke viszont még 8 százalékkal nőtt, addig a második negyedévben már rendre 31 és 14 százalékos csökkenés volt megfigyelhető országos szinten. Ezen belül a készpénzes fizetések száma és értéke jelentősebb mértékben, 36 és 23 százalékkal esett vissza. A kártyás vásárlások számának csökkenése kisebb mértékű, 10 százalékos volt, a kártyás vásárlások értéke pedig még 2020 második negyedévében is emelkedni tudott 3 százalékkal. A teljes (készpénzes és elektronikus fizetési módokkal lebonyolított) vásárlási forgalom változását területileg vizsgálva elmondható, hogy a legnagyobb visszaesés a második negyedévben Budapesten volt, darabszámban ez 46 százalékos, értékben 33 százalékos, a többi térségben darabszámban 22 és 30, értékben 1 és 14 százalék között volt a visszaesés mértéke (2. ábra).

2. ábra: Vásárlások számának és értékének változása 2020 első és második negyedévében

3. VÁLTOZÁSOK A KÁRTYÁS FIZETÉSI FORGALOMBAN

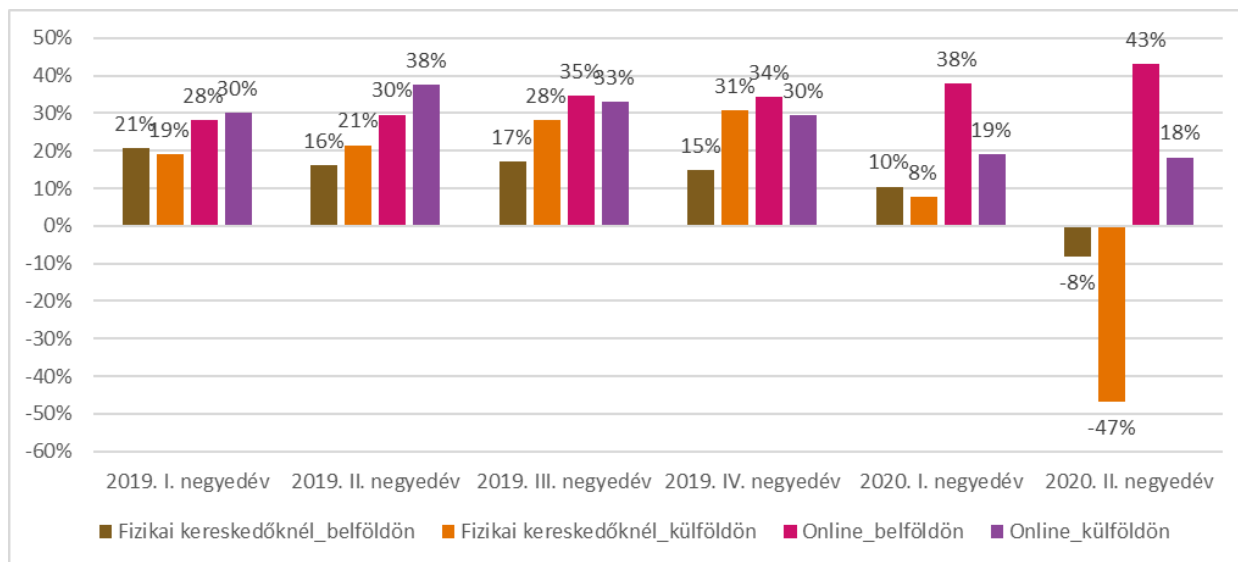
3.1. Online és fizikai kereskedőhelyeken lebonyolított kártyás vásárlások

Pénzforgalmi szempontból a koronavírus-járvány elhúzódásának egyértelmű nyertesei a hazai online kereskedések voltak, az internetes vásárlások a korábbiakhoz képest is jelentősen nőttek 2020

második negyedében. Hazánkban a tranzakciószám tekintetében a 2019 második negyedévi 30 százalékos növekedésnél is magasabb 43, az érték vonatkozásában pedig a 42 százalékos növekedés után közel 50 százalékos volt a bővülés az előző év azonos időszakához képest (3. ábra). A határon átnyúló online tranzakciók tekintetében rendre 18 és 12 százalékos növekedést mutatnak az adatok, ami egyébként alacsonyabb a 2019. második negyedévben megfigyelt 38, illetve 43 százalékos növekedésnél. Az online vásárlások aránya összességében a hazai kibocsátású fizetési kártyás vásárlási tranzakción belül darabszám és érték tekintetében belföldön már meghaladta a 19 százalékot külföldön pedig a 27 százalékot.

Ami a fizikai kereskedőhelyeken lebonyolított fizetéseket illeti, belföldön az előző évre jellemző, tranzakciószámban és értékben egyaránt közel 20 százalékos éves növekedés után a tranzakciószámban 8 százalékos visszaesés történt, ugyanakkor a vásárlási érték még 5 százalékos meghaladó bővülést mutatott 2020 második negyedében az előző év azonos időszakához képest. Ebből következően az egy kártyás fizetésre jutó érték jelentősen nőtt, 6703 forintról 7669 forintra. Ez feltehetően a központi intézkedésekre, a fogyasztók elővigyázatossági megfontolásaira, valamint a lassuló gazdasági folyamatokra vezethető vissza, amelyek eredményeként jelentősen kevesebb alkalommal látogattak el a vásárlók fizikai üzletbe, ennek következtében pedig az átlagos fogyasztói kosár mérete megnőtt. Az utazással kapcsolatos általános óvatosság és a bevezetett korlátozások miatt főként a határon átnyúló, fizikai kereskedői helyzetekben lebonyolított tranzakciók tekintetében látszódik szignifikáns visszaesés, ahol a tranzakciók száma közel 47, értéke pedig 60 százalékkal múlta alul a megelőző év azonos időszakának adatait.

3. ábra: Fizikai kereskedőhelyeken és online lebonyolított tranzakciók számának változása belföldön és külföldön a megelőző év azonos időszakához képest

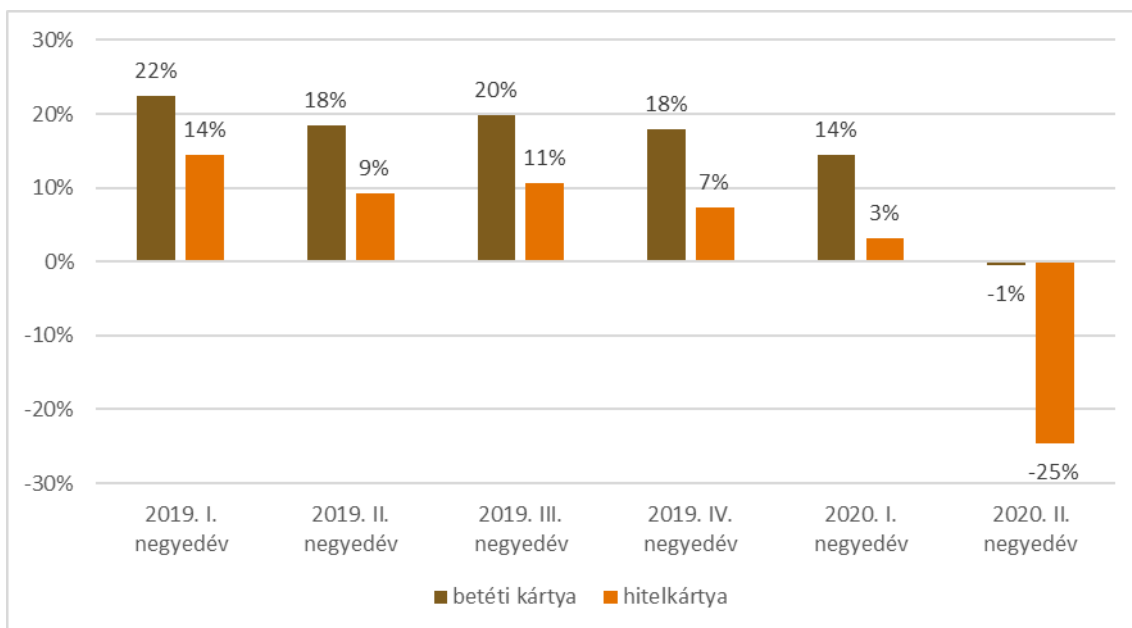
Ami a hazai kibocsátású kártyákkal lebonyolított tranzakciók fizikai és online vásárlások közötti megoszlását illeti, míg 2019 második negyedében 2 százalékponttal nőtt az online fizetések aránya, addig 2020 második negyedében már 5 százalékpontos volt a növekedés mértéke az előző év azonos időszakához képest. Így 2020 második negyedében már 19 százalék volt az online fizetések aránya az összes tranzakción belül, vagyis csaknem minden ötödik kártyás fizetés online

vásárláshoz kötődött. Az arányváltozást külön belföldre és külföldre megnézve az látható, hogy míg belföldön kisebb, 4 százalékpontos volt a változás, addig külföldön 14 százalékpontot mutatnak az adatok, így az online fizetések aránya az összes kártyás fizetésen belül belföldön 13, külföldön pedig 84 százalék volt.

3.2. A hazai kibocsátású fizetési kártyákkal lebonyolított vásárlások kártyatípus szerint

A kártyás fizetéseken belül a tranzakciókat kártyatípus szerint vizsgálva megállapítható, hogy a hitelkártyás tranzakciók száma nagyobb mértékben, 25 százalékkal, a betéti kártyás tranzakcióké pedig mindössze 1 százalékkal csökkent 2020 második negyedévében az előző év azonos időszakához képest (4. ábra). Az összes tranzakción belül a betéti kártyás tranzakciók és a hitelkártyás tranzakciók egymáshoz viszonyított arányát tekintve 2019 negyedéveiben átlagosan 1 százalékponttal növekedett a betéti kártyák aránya a hitelkártyával szemben az előző évi arányhoz képest, 2020 második negyedévében pedig ez az arányváltozás 3 százalékpontos volt. Így a betéti kártyával lebonyolított tranzakciók aránya 90 százalék, míg a hitelkártyákkal lebonyolítottaké 10 százalék volt a hazai kibocsátású fizetési kártyákkal lebonyolított összes tranzakción belül 2020 második negyedévében.

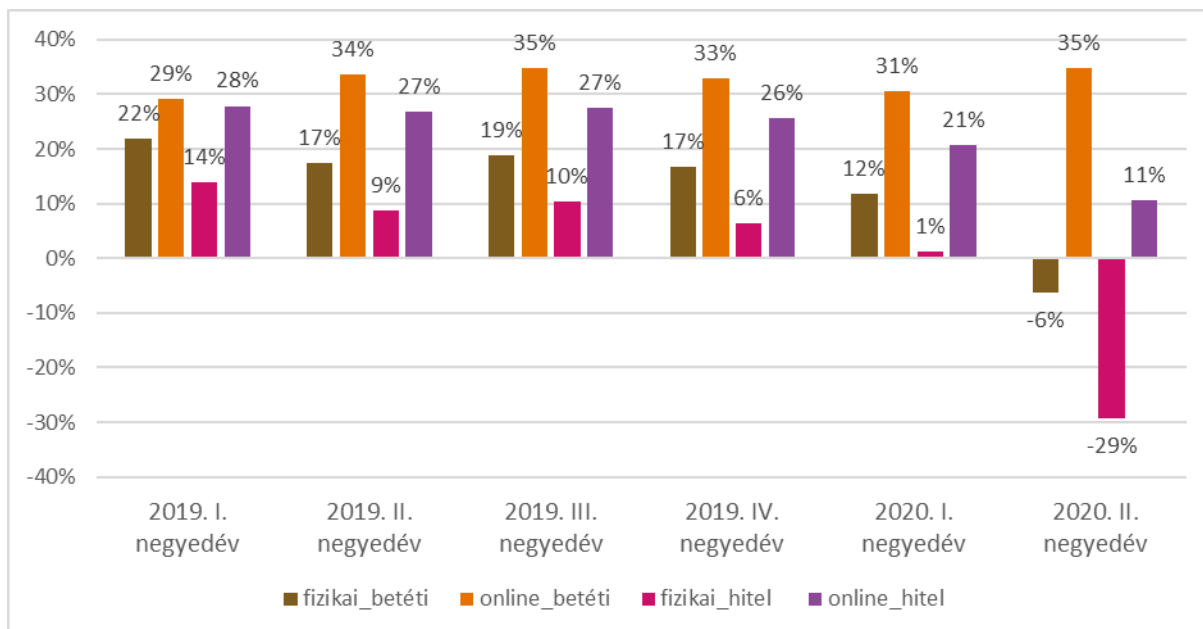
4. ábra: Betéti és hitelkártyával lebonyolított vásárlási tranzakciók számának éves változása 2019 első negyedéve és 2020 második negyedéve között

A betéti és hitelkártyával lebonyolított tranzakciókat annak helyszíne alapján is vizsgálva a hazai kibocsátású betéti kártyás tranzakciók száma fizikai elfogadóhelyen 6 százalékkal csökkent, míg online térben 35 százalékkal növekedett, értékben pedig rendre 8 és 47 százalékkal növekedett (5. ábra). A hitelkártyás tranzakciók esetében darabszámot nézve fizikai elfogadóhelyeken 29 százalékos csökkenés, online vásárlás esetében 11 százalékos növekedés, értékben pedig 16 százalékos csökkenés és 32 százalékos növekedés volt megfigyelhető. Külön a fizikai elfogadóhelyeken lezajlott és az online tranzakciókon belül is megvizsgálva a betéti és hitelkártyatranzakciók arányát, megállapítható, hogy valamivel gyorsabb ütemben nőtt a betéti kártyás tranzakciók aránya, a

2019-ben jellemző 0,5-1 százalékpontos változáshoz képest 2020 második negyedévében fizikai helyeken 3, online pedig 2 százalékponttal. Így a betéti kártyás tranzakciók aránya az összes kártyás fizetésen belül fizikai helyeken 90, online pedig 92 százalék volt.

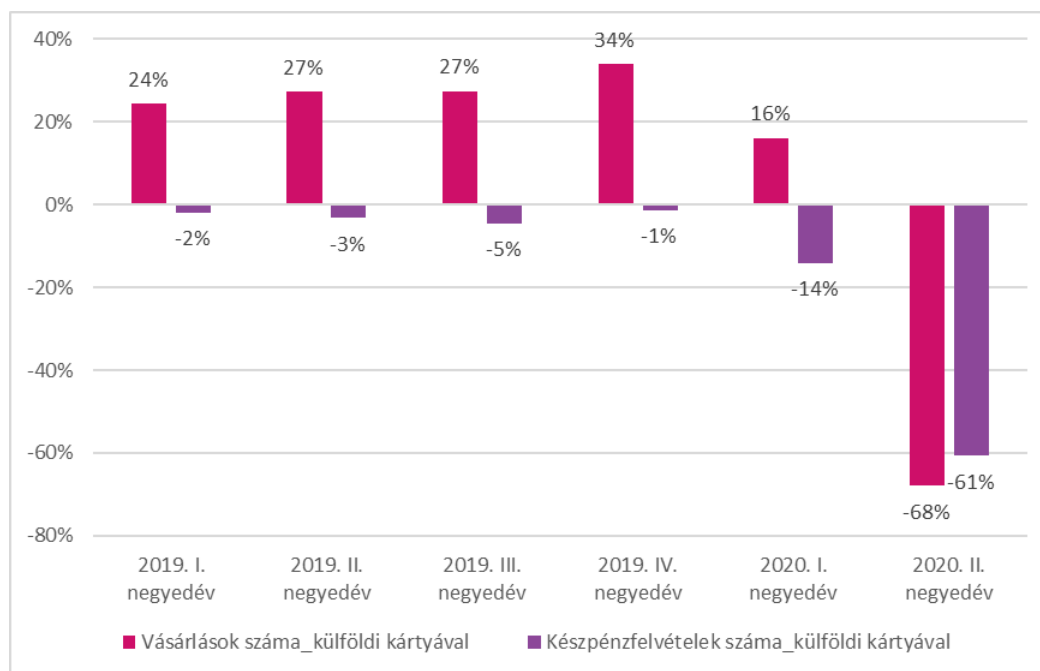
5. ábra: Betéti és hitelkártyával lebonyolított vásárlási tranzakciók számának éves változása 2019 első negyedéve és 2020 második negyedéve között a tranzakció helye szerint

3.3. Hazai és külföldi kibocsátású kártyákkal lebonyolított fizetések Magyarországon

A hazai kibocsátású kártyákkal lebonyolított fizetések mellett a külföldi kibocsátású kártyákkal Magyarországon lebonyolított tranzakciókat is megvizsgáltuk. Az utazással kapcsolatos korlátozásoknak a hatása ennél a megbontásnál is egyértelműen megfigyelhető, a külföldi kibocsátású kártyákkal lebonyolított vásárlások száma és értéke is jelentősen, mindkét esetben 68 százalékkal csökkent 2020 második negyedévében az előző év azonos időszakához képest (6. ábra). Ennek következtében a magyarországi kártyás vásárlásokon belül csaknem 5 százalékponttal, 98 százalékra nőtt a hazai kibocsátású kártyákkal végrehajtott vásárlások aránya ebben az időszakban. A külföldi kibocsátású kártyákkal végrehajtott hazai készpénzfelvételek száma és értéke is nagymértékben visszaesett, 61 illetve 47 százalékkal.

6. ábra: Külföldi kibocsátású kártyákkal lebonyolított tranzakciók számának változása Magyarországon az előző év azonos időszakához viszonyítva

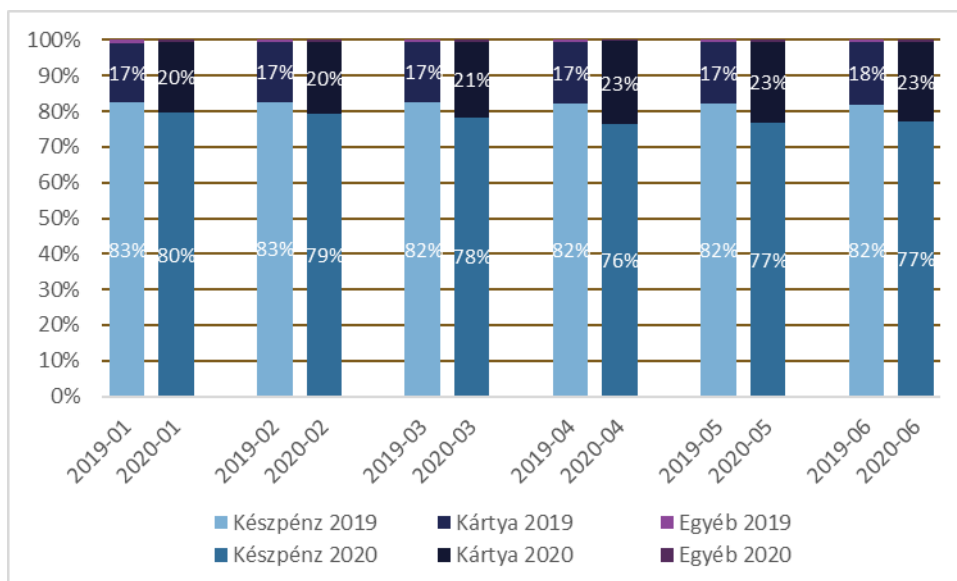
4. FIZETÉSI MÓDOK ARÁNYÁNAK ALAKULÁSA

A magyarországi kiskereskedelemben és egyéb szolgáltatások igénybevétele esetén lebonyolított fizetéseket részletesebben a NAV által üzemeltetett, online pénztárgépek nyugtaszintű adatait tartalmazó adatbázis alapján vizsgáltuk. Az aggregált értékek változásán kívül a fizetési módok arányának változását területi, időbeli és érték kategóriák szempontjából is elemeztük.

4.1. Fizetési módok arányának aggregált változása

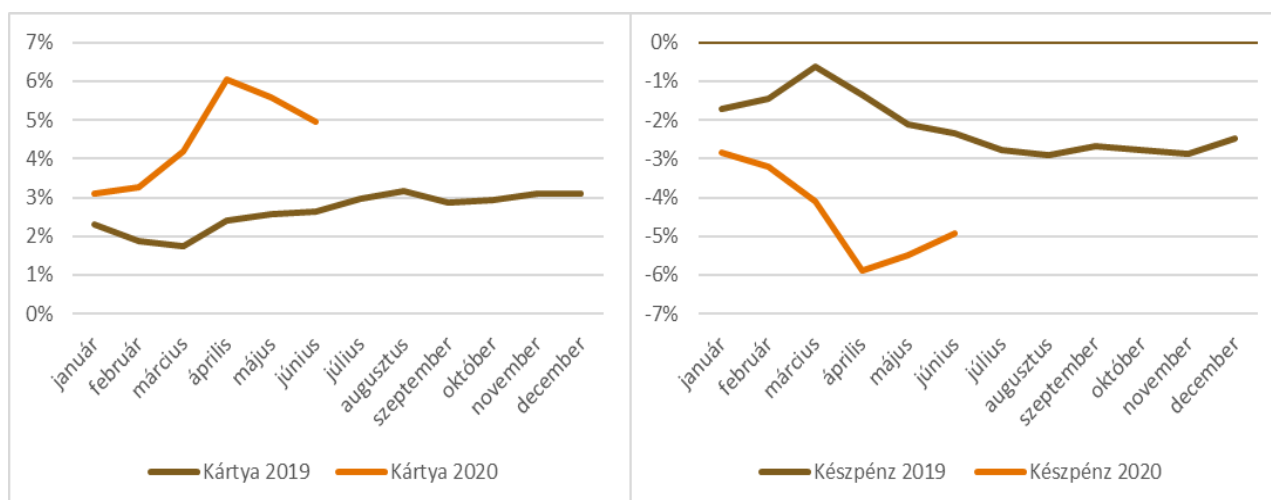
A koronavírus-járvány következtében megváltozott fizetési szokások miatt az előző évekhez viszonyítva sokkal nagyobb mértékben növekedett a kártyás vásárlások aránya az online pénztárgépeken végrehajtott fizetéseken belül. Ennek következtében 2020 második negyedévében a kártyás fizetések aránya már 23 százalék volt a tavalyi 17 százalékhoz képest (7. ábra). A készpénzes fizetések aránya ezzel összhangban 77 százalékra csökkent a második negyedévben a tavalyi 82 százalékról.

7. ábra: Fizetési módok aránya 2019 és 2020 első félévében

Az éves változás mellett a havi elmozdulások is azt mutatják, hogy már márciusban is, de főképp áprilisban jelentősen megnőtt a kártyás fizetések aránya az előző hónapokhoz viszonyítva (8.ábra). Májusban és júniusban ugyan némileg mérséklődött a kártyás fizetések arányának növekedési üteme az előző év azonos időszakához képest, azonban az arány júniusi 5 százalékpont körüli éves emelkedése még mindig jelentősen magasabb volt az elmúlt években megfigyelt 2-3 százalékpontos növekedésnél. Ez azt jelentheti, hogy bár továbbra is a készpénz a leggyakrabban használt lakossági fizetési mód, a pandémiás helyzetben megváltozott fizetési szokások következtében az elektronikus fizetési módok arányában bekövetkezett kiemelkedő növekedés egy része tartósan is rögzülhet. Ennek várható mértékét azonban jelenleg nem tudjuk megbecsülni, mert még nem áll rendelkezésünkre elegendő információ ehhez.

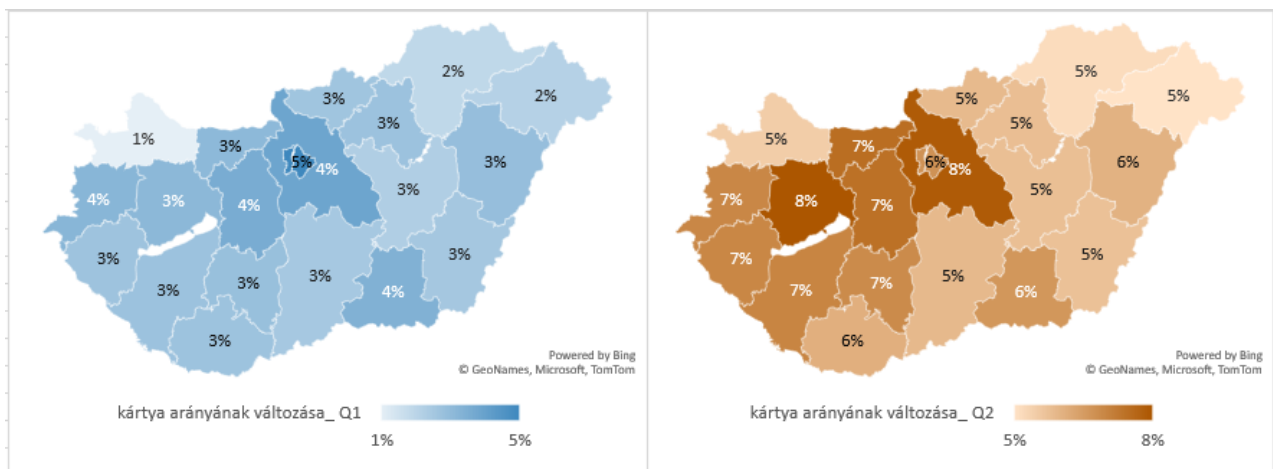
8. ábra: A kártyás és készpénzes fizetések arányának százalékpontos változása 2019 és 2020 első félévében az előző év azonos időszakához viszonyítva

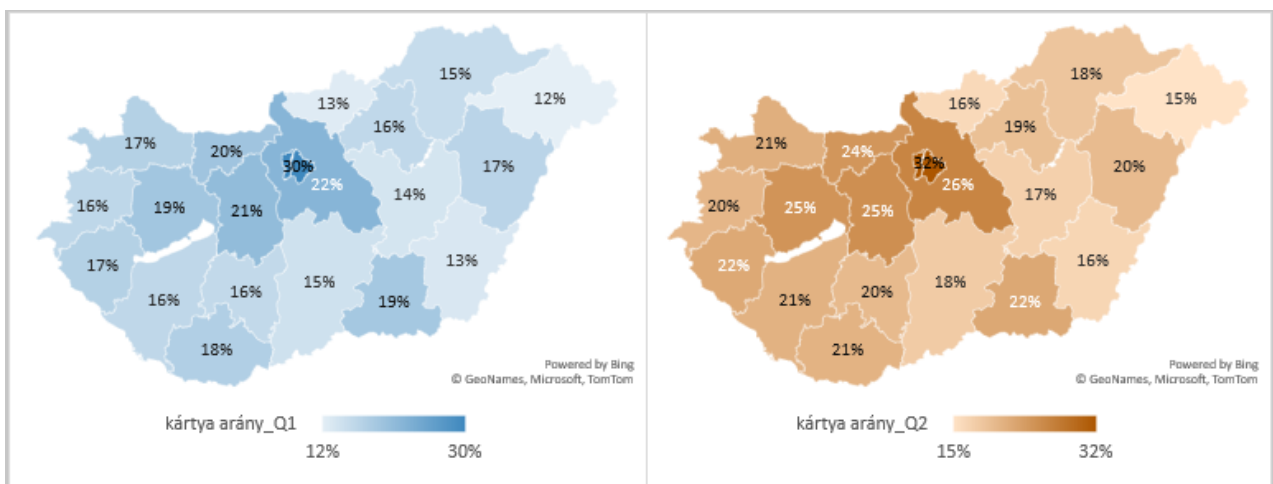
4.2. Kártyás fizetések arányának területi változása

A kártyás fizetés arányának növekvő tendenciája a vásárlások darabszámán belül területileg különböző volt, 2020 első negyedévében 1 és 5 százalékpontos növekedés volt megfigyelhető, a második negyedévben pedig 5 és 8 százalékpont között alakult az éves változás (9. ábra). Míg első negyedévben a legnagyobb növekedés Budapesten volt, addig a második negyedévben Pest megyében és Veszprém megyében volt megfigyelhető ez. Így a 2020 első negyedévében megfigyelt 12 és 30 százalékos kártyahasználati arány, 2020 második negyedévében 15 és 32 százalék között alakult az egyes térségekben (10. ábra). Mindkét negyedévben Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében volt a legalacsonyabb a kártyahasználati arány, a legmagasabb pedig Budapesten és Pest megyében.

9. ábra: Kártyás vásárlások arányának százalékpontos változása 2020 első és második negyedévében az előző év azonos időszakához viszonyítva

10. ábra: Kártyás vásárlások aránya 2020 első és második negyedévében az előző év azonos időszakához viszonyítva

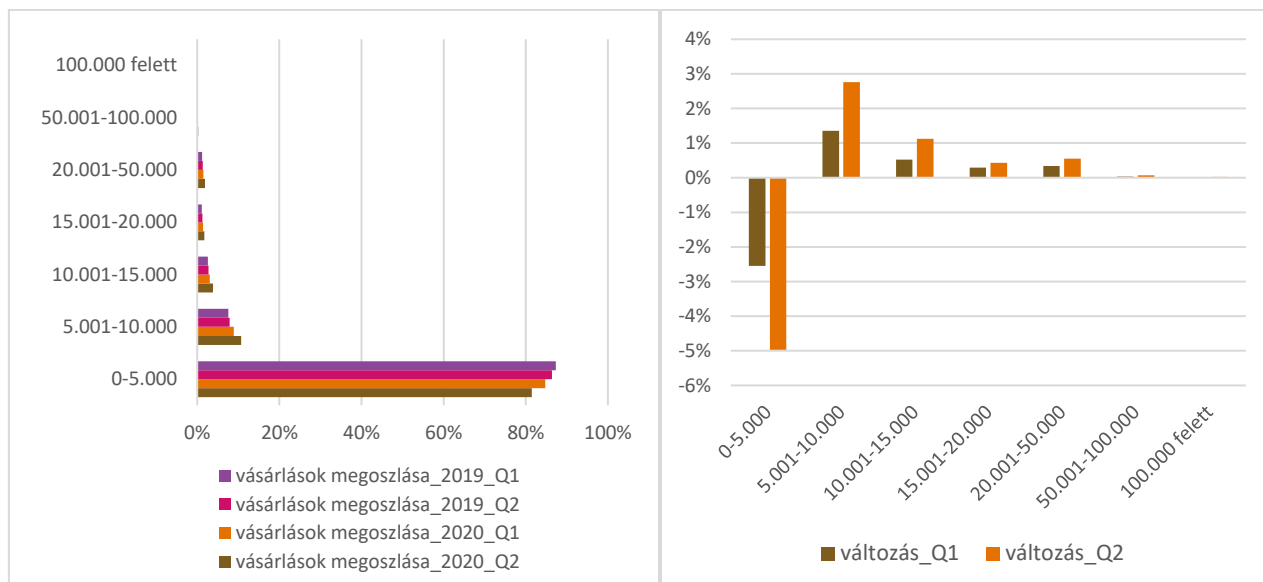

4.3. Értékhatárok szerinti megoszlás

A tranzakciós értékhatárok szerinti megbontásban vizsgálva a vásárlások nagy aránya, 2020 első félévében 96 százaléka 15 ezer Ft alatt volt. A második negyedévben a különböző értékű sávokban a vásárlások aránya a szokásosnál nagyobb mértékben változott. A vásárlási tranzakciók egy része

az 5 ezer Ft alatti sávból átcsoportosult a nagyobb értékű sávokba, valószínűsíthetőleg a vírus miatt megváltozott vásárlási szokások következtében (11. ábra).

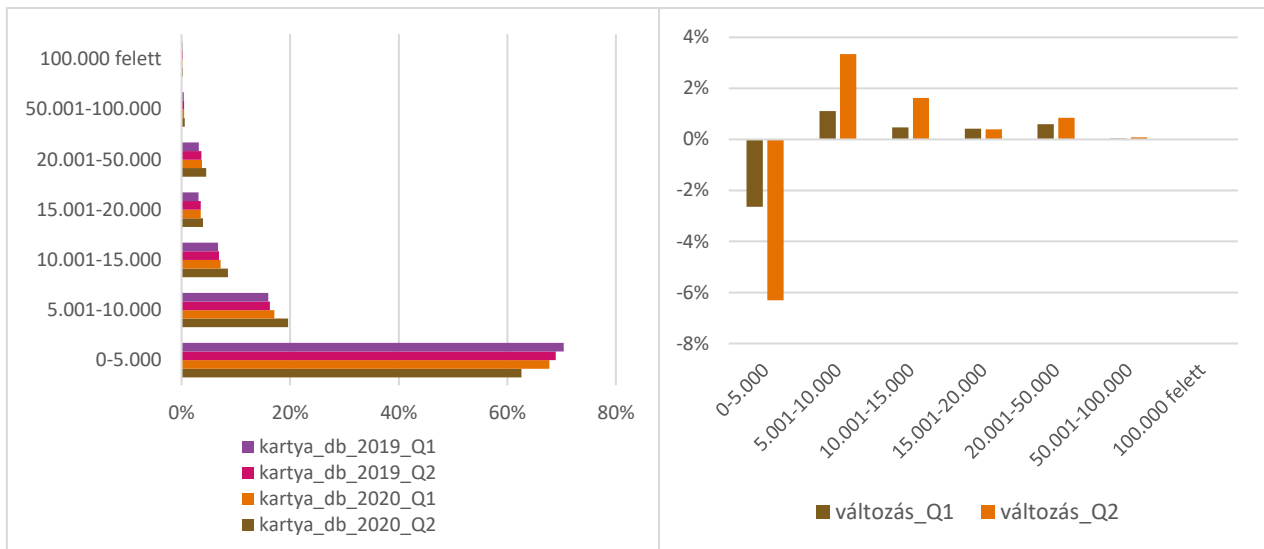
11. ábra: A vásárlások számának megoszlása és a megoszlás százalékpontos éves változása az adott fizetési kategóriákon belül

Kifejezetten a kártyára vonatkozó fizetési kategóriák megoszlását is vizsgáltuk. A kártyás fizetésekre is igaz, hogy 2020 első félévében 91 százalékuk 15 ezer Ft alatt volt. Ezen belül a részletesebb értékkategóriákban azonban jobban eltérnek az arányok az összes vásárlás megoszlásától (12. ábra). Míg az összes vásárlás 81 százaléka 5 ezer forint alatti, addig a kártyás fizetéseknél ez az arány csak 63 százalék, azaz kártyás vásárlásoknál inkább jellemzőbb a nagyobb összegű fizetés, mint a készpénzes fizetés esetén.

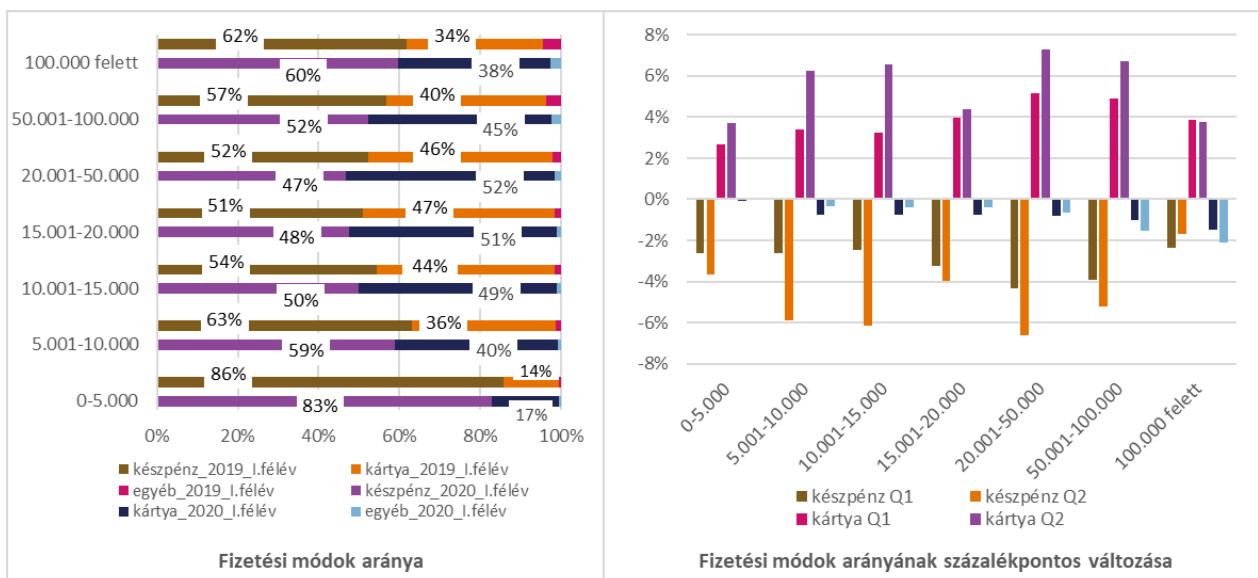
Az értéksávok közötti átcsoportosulás tekintetében az első negyedévben az összes vásárláshoz hasonló mértékű változás volt a kártyás fizetéseknél is. Azonban a második negyedévben a teljes forgalomhoz képest nagyobb mértékű volt az 5 ezer forint alatti aránycsökkenés és az ennél nagyobb értékkategóriák, főleg az 5.000-10.000 és a 10.000-15.000 forint közé eső fizetések részarányának növekedése. A PIN kód nélküli érintéses fizetést lehetővé tevő 5 ezer forintos limit MNB által kezdeményezett 15 ezer forintra történt emelése, valamint a második negyedévben megváltozott vásárlási szokások miatt a kártyás tranzakciók 91 százaléka esetében lehetett fizikai kapcsolat nélkül fizetni, ami 28 százalékponttal nagyobb lefedettséget jelent, mint az 5 ezer forintos limit esetében lett volna.

12. ábra: A kártyás vásárlások számának megoszlása és a megoszlás százalékpontos éves változása az adott értékkategóriákon belül

A különböző fizetési módok megoszlását vizsgálva látható, hogy körülbelül 50 ezer forintig a nagyobb értékű fizetéseknél nagyobb arányban vannak jelen kártyás fizetések (13. ábra). 50 ezer forint feletti fizetések esetében, amelyek jellemzően nem mindennapi költségek valamivel csökkenni kezd a kártyás arány, azonban még mindig nagyobb, mint az 5 ezer forint alatti vásárlások esetében. Az összes értéksávban látható a kártyás fizetések arányának fokozott növekedése különböző, 3-7 százalékpont közötti mértékben 2020 második negyedében, míg az első negyedében 2-5 százalékpont volt a változás mértéke.

13. ábra: Fizetési módok aránya 2019 és 2020 első félévében és a fizetési módok arányának százalékpontos éves változása 2020 első és második negyedében az értékkategóriákon belül

5. ÖSSZEGZÉS

A koronavírus-járvány hatására 2020 első félévében jelentős visszaesés történt a legtöbb fizetési mód forgalmában a fogyasztók óvatossági megfontolásaira és a gazdasági folyamatok lassulására visszavezethetően. Az elektronikus fizetési módok esetében jellemzően már az első negyedévben a szokásosnál alacsonyabb volt a növekedés üteme, a második negyedévben pedig éves összehasonlításban már csökkentek is a tranzakciószámok. A havi adatokat nézve azonban az is látszódik, hogy az áprilisi és májusi csökkenés után júniusban már újra növekedés volt megfigyelhető az átutalásoknál és a kártyás fizetéseknél.

Pénzforgalmi szempontból a koronavírus-járvány elhúzódásának egyértelmű nyertese az online kártyás fizetés volt, az internetes vásárlások értéke különösen belföldi viszonylatban a már korábban is jelentős bővülést számottevően meghaladva nőtt. Az utazással kapcsolatos általános óvatosság és a bevezetett korlátozások miatt főként a határon átnyúló, fizikai kereskedői helyzetekben lebonyolított kártyás fizetések, illetve a külföldi kibocsátású kártyákkal belföldön lebonyolított tranzakciók tekintetében látszódik szignifikáns visszaesés. A kártyatípusokat tekintve a hazai kibocsátású hitelkártyákkal lebonyolított tranzakciók sokkal nagyobb mértékben estek vissza, mint a csak enyhe csökkenést mutató betéti kártyás tranzakciók.

Az elektronikus fizetések egy része az 5 ezer forint alatti sávból átcsoportosult a nagyobb értékű sávokba, valószínűsíthetőleg a vírus miatt megváltozott vásárlási szokások következtében. A PIN kód nélküli érintéses fizetés limitjének MNB által kezdeményezett 15 ezer forintra történt emelése, valamint a második negyedévben megváltozott fogyasztói szokások miatt a kártyás tranzakciók 91 százaléka esetében lehetett fizikai kapcsolat nélkül fizetni, ami 28 százalékponttal nagyobb lefedettséget jelent, mint az 5 ezer forintos limit esetében lett volna. Az átutalások értékeloszlásának változása alapján valószínűsíthető, hogy részben a járvány hatására a korábbi kis értékű készpénzes tranzakciók egy része átcsatornázódhatott a 2020. március elején indult azonnali fizetési rendszerbe.

A fizetési módok arányát tekintve az online pénztárgépek nyugtainformációi alapján a kártyás fizetések számának aránya a korábbi évek értékeit jelentősen meghaladó mértékben emelkedett már 2020 első hónapjaiban is, áprilisban és májusban pedig különösen kiugró volt az éves növekedés. Júniusban ugyan enyhén mérséklődött az elektronikus fizetések arányának növekedési üteme, de ez a 2019. első félévi értéknél még mindig érdemben, 5 százalékponttal magasabb, 23 százalékos kártyás fizetési arányt jelentett. A kártyás fizetések értékének aránya ugyanebben az időszakban szintén kiemelkedő mértékben, 34 százalékról 40 százalékra nőtt az online pénztárgépeken végrehajtott fizetések teljes értékén belül.

Összességében elmondható, hogy a fizetési módok arányát tekintve az elektronikus fizetésre való igényt felerősítette a járványügyi helyzet, az azonban csak hosszabb távon állapítható majd meg, hogy az arányban megfigyelt növekedés mekkora része lesz tartós. Az arány további növekedését valószínűsíti azonban több tényező is. Egyrészt törvényi szabályozás nyomán 2021. január 1-től minden online pénztárgépnél történő fizetés esetén biztosítani kell az elektronikus fizetés lehetőségét is, ami több tízezer új üzletben teszi majd lehetővé a vásárlók számára, hogy a készpénz

helyett elektronikus fizetési módot is választhassanak. Másrészt az azonnali fizetés 2020. márciusi indulása óta a kártyás fizetés mellett már az átutalás is valós alternatíváját jelentheti a készpénzes fizetésnek a legtöbb fizetési helyzetben, és 2021 során várhatóan egyre több bank és egyéb pénzforgalmi szolgáltató fog megjeleni olyan új fizetési szolgáltatásokkal, amelyek az azonnali fizetésre épülve mind magánszemélyeknek, mind vállalatoknak és kereskedőknek kényelmes, gyors és olcsó elektronikus fizetési megoldásokat nyújtanak majd.